HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם תניא נמי הכי הקורא את שמע ופגע בו רבו או גדול הימנו בפרקים שואל מפני הכבוד וא"צ לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואצ"ל שהוא משיב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם בעא מיניה אחי תנא דבי רבי חייא מרבי חייא בהלל [א]ובמגילה מהו שיפסיק (א) אמרינן ק"ו ק"ש דאורייתא פוסק הלל דרבנן מבעיא או דלמא (א)פרסומי ניסא עדיף א"ל פוסק ואין בכך כלום אמר רבה [ב]ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל בין פרק לפרק פוסק באמצע הפרק אינו פוסק וימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל אפי' באמצע הפרק פוסק איני והא רב בר שבא איקלע לגביה דרבינא וימים שאין היחיד גומר את ההלל הוה ולא פסיק ליה שאני רב בר שבא דלא חשיב עליה דרבינא: בעי מיניה אשיאן תנא דבי ר' אמי מר' אמי השרוי בתענית מהו שיטעום אכילה ושתיה קביל עליה והא ליכא או דילמא הנאה קביל עליה והא איכא א"ל טועם ואין בכך כלום תניא נמי הכי ⊙ [ג]מטעמת אינה טעונה ברכה [ד]והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום עד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעתא: אמר רב [ה]כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר [1]חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא (ב)אל תקרי במה אלא במה ושמואל אמר במה חשבתו לזה ולא לאלוה מתיב רב ששת בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב תרגמה ר' אבא במשכים לפתחו (ג)(א"ר יונה א"ר זירא כל העושה חפציו קודם שיתפלל כאלו בנה במה א"ל במה אמרת א"ל לא אסור קא אמינא וכדרב אידי בר אבין ד)אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן [ו]אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר [2]צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן [ז]כל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו: (ו)א"ר יונה א"ר זירא (ד)כל הלן שבעת ימים בלא חלום נקרא רע שנאמר [3]ושבע ילין בל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע א"ל רב אחא בריה דרבי חייא בר אבא הכי א"ר חייא א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר ושבע ילין בל יפקד רע: אלו הן בין הפרקים וכו': א"ר אבהו א"ר יוחנן [ח]הלכה כר' יהודה דאמר בין אלהיכם לאמת ויציב לא יפסיק (ה)א"ר אבהו א"ר יוחנן מאי טעמיה דרבי יהודה דכתיב

וה'

אחי. כך שמו: **תנא דבי רבי חייא.** שהיה שונה בבית רבי חייא: **מהו שיפסיק.** לשאלת שלום: **ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל.** שהוא חובה לכל אדם והם אחד ועשרים יום בשנה כדאמרינן במסכת ערכין (ד' י.): **מהו שיטעום.** את התבשיל לדעת אם צריך מלח או תבלין: **מטעמת.** טעימת תבשיל: **רביעתא.** רביעית הלוג: **חדלו לכם מן האדם.** כשיש לכם לעסוק בכבוד המקום אל תתעסקו בכבוד אדם דאי לאו הכי למה ליה לחדול: **ושמואל.** לא דריש לשון בָּמָה אלא כמשמעו בַּמֶּה חשבתו לזה שהקדמת כבודו לכבודי: **שואל מפני הכבוד.** והא ק"ש קודם תפלה הוא וקתני שואל: **תרגמה ר' אבא.** להא דרב ושמואל דאסרי: **במשכים לפתחו.** אבל פגעו בדרך שואל: ה"ג **אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן אסור לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל**(ו): **צדק.** תפלה שמצדיקו לבוראו והדר וישם פעמיו לדרכי חפציו: **אל תקרי שבע אלא שבע.** ילין בל יפקד מן השמים בחלום הרי הוא רע לכך אין משגיחין לפקדו:

וה'

ימים שהיחיד גומר בהם את ההלל. לאו דוקא יחיד אלא אפילו צבור קורא יחיד כיון שאין כל ישראל ביחד כמו שהיו בשחיטת פסחים בי"ד בניסן ולאו דוקא גומר דודאי קי"ל דימים שאין יחיד גומר את ההלל אין חובה לאמרו כלל אפילו בדילוג דהכי משמע בערכין (פ"ב ד' י:) דחשיב כ"א יום דיחיד גומר בהן את ההלל ופריך ר"ה וי"כ נמי לימא משמע דבשאר ימים טובים כמו בראשי חדשים פשיטא ליה דאין לומר מדלא חשיב יותר מכ"א יום וגם מדלא קאמר לגמור בר"ה וביו"כ דאז הוה משמע דבשאר ימים טובים כמו בר"ח ודאי אין גומרין אבל קורין אבל עתה משמע אפילו קורין לא וכן משמע בפרק בתרא דתענית (ד' כח:) רב איקלע לבבל חזנהו דהוו קא קרו בר"ח סבר לאפסוקינהו. פירוש שהיה סובר שהיו גומרים אותו כיון דחזא דקא מדלגי דלוגי אמר ש"מ מנהג אבותיהם בידיהם אלמא דימים דאין גומרין בהן הלל אין חובה לאמרו ומה שאנו אומרין אותו היינו משום מנהג. וכתוב במחזור ויטרי כיון שאינו אלא מנהג בעלמא לא מברכינן עליה כדאמר פרק לולב וערבה (סוכה ד' מד:) אין מברכין על דבר שהוא מנהג. ומיהו אומר ר"ת דאינו ראיה דהטלטול ודאי לא מברכינן אבל על מלוה פשיטא דמברכינן דהא חזינן כל יו"ט שני אינו אלא מנהגא ומברכין והכא נמי משמע דמברכין דאי לא מברכין מאי הפסקה שייך בה ועוד ראיה דמברכינן על מנהגא מהא דרב על לבי כנישתא וכו' ואם לא ברכו בתחלה אמאי לא הרגיש רב דהוה מנהגא עד שדלגו אלא בוודאי ברכו מפני שמברכים בטוב על מנהגא ובשביל כן לא הרגיש עד הדלוג וא"ת אמאי לא אסיק אדעתיה אם ברכו לקרות או לגמור וי"ל דבכך אין לחוש שבטוב יכול לברך לגמור אפי' כשהוא מדלג או איפכא ומה שמברכין כך על הדלוג לקרות וכשהן גומרין לגמור כדי שלא יטעו ומשום הכי לא היה יכול להבין מתוך הברכה עד הדלוג ויש שרוצין לומר דיחיד האומר הלל בימים שאין גומרין שאין לו לברך ומיהו השר מקוצי היה אומר דכיון שרצה לחייב עצמו מברך ואין זה ברכה לבטלה מידי דהוה אלולב (ב) ואתפילין דהני נשי מברכות אע"ג שאינן חייבות ובלילי פסחים יש שמברכין פעמים בתחלה לקרות ואחר הסעודה אחר שפוך מברכין לגמור ומייתי ראיה מירושלמי (דפרק א') מההיא דמייתי עלה דכל הברכות (ז)פותחין בברוך חוץ מן הברכות הסמוכות לחברתה וברכת הפירות והמצות ופריך בירושלמי עלה והא איכא גאולה פירוש אשר גאלנו דסמוכה לחברתה ואמאי פותחת בברוך שנייא דאם שמעה בבהכ"נ יצא ופריך והרי סופה פירוש יהללוך דאינה סמוכה שהסעודה מפסקת ואפ"ה אינה פותחת בברוך ומשני שתים הנה אחת להבא ואחת לשעבר פירוש אחת להבא זו היא אותה ברכה שמברכין אחר אכילה לגמור ולאותה ברכה היא סמוכה אחת לשעבר היינו אותה שבירך קודם אכילה אלמא דמברכין שני פעמים אבל זה הפירוש אינו מיושב דהרי (ג) סיפא משמע דקאי אברכה דאשר גאלנו דקאי בה מתחלה אלא ודאי אברכה דאשר גאלנו קאי כאשר אפרש מיהו משמע בירושלמי כאשר פירשתי תחלה שהיו מברכין ב' פעמים תחלה וסוף אבל אומר ר' יהודה דזו היא תמיהא גדולה מאחר שבירך קודם אכילה אמאי מפסיק ואוכל בינתים שהרי בימים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שבירך תחלה כמו הכא אינו מותר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי בשלא בירך אמאי לא יפסיק באמצע אפילו שלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום ברכה אלא נראה הא דפריך בירושלמי הרי גאולה דמשמע דמברכין עליה בתחלה איירי באדם שעושה הסדר בבת אחת שאז אינו מפסיק שאינו צריך אבל אנו שמפסיקין לאכול אין לנו לברך כלל לא בתחלה ולא בסוף והא דקאמר בירושלמי והרי (ד) סיפא זהו אשר גאלנו דחותמת בברוך ואמאי והא הודאה בעלמא היא כברכת פירות ואמאי חותמת בברוך ומשני שתים הנה שתי גאולות אחת להבא ואחת לשעבר פירוש לעתיד כמו יגיענו וגם היא ארוכה קצת וגם יש בה לשעבר כמו אשר גאלנו מגאולת מצרים לפיכך חותמת בברוך ומה שהקשה מיהללוך שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה ואפ"ה אינה פותחת בברוך יש ליתן טעם לפי שהיא הודאה בעלמא ואפילו שהיא ארוכה קצת תקנו בה חתימה ולא פתיחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע בירושלמי שהיה דרכן לומר הלל בבית הכנסת ואח"כ שותין כוסות שלהם בביתם בלא שום סדר דבעי בירושלמי (פ' ע"פ) שתאן בבת אחת מהו פירוש זה אחר זה בלא הלל וסדר בינתים מהו (ה) שמעינן מן הדא דא"ר יוחנן הלל אם שמעה בבית הכנסת יצא וכן משמע בתוספתא (ח)דמי שלא היה יודע ונכנס בבית הכנסת וכו' והשתא נמי מיושב דבשביל כך פותחת ברכה דאשר גאלנו בברוך דטעמא שאינה סמוכה כי הא דאם קרא הלל בבהכ"נ יצא: **או** דילמא הנאה קביל עליה. הא לישנא משמע דמיירי בתענית יחיד שקבל עליו אבל בתענית הכתוב לא: **טועם** ואין בכך כלום. פירש ר"ח שחוזר ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעימה אבל בולע לא אפילו בשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו צריך ברכה שאינו נהנה: **במשכים** לפתחו. וכן הלכה אבל פגעו באקראי מותר:

למה

מסורת הש"ס

(א) [שבת דף כג:], (ב) סוטה ד:, (ג) עי' רש"א, (ד) לקמן דף נה: [ושם איתא ר' זעירא וכ"ה בשאלתות] [בפ' מקץ], (ה) [צ"ל ואמר], (ו) נ"א עד שיתפלל, (ז) [פותחות בברוך כצ"ל רש"א], (ח) פסחים פ"י ה"ה,

◆

תורה אור השלם

1. חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא: ישעיהו ב כב
2. צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו: תהלים פה יד
3. יִרְאַת יְיָ לְחַיִּים וְשָׂבֵעַ יָלִין בַּל יִפָּקֶד רָע: משלי יט כג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מהו שיפסיק מי אמרינן: (ב) תוס' ד"ה ימים וכו' מידי דהוה אלולב ואתקיעות דהני נשי: (ג) בא"ד אינו מיושב דהרי סופה משמע: (ד) בא"ד בירושלמי והרי סופה זהו: (ה) בא"ד מהו נשמעינן מן הדא:

◆

גליון הש"ס

גמ' מטעמת כו'. עי' ילקוט ש"א י"ד בפסוק ויפדו העם את יונתן:

◆

מוסף רש"י

כאילו עשאו במה. עבודת כוכבים (סוטה ד:). **אל תקרי שבע אלא שבע.** ז' לילות ילין ולא יפקד בשום חלום הרי הוא רע ושונאים אותו ואין מראים לו כלום (לקמן נה:).

◆

רב נסים גאון

אמר (רבא) [רבה] ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל כו'. איתיה לפירושייהו במסכתא תענית בפ' בג' פרקים בשנה (דף כח) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק י"ח ימים יחיד גומר בהן את ההלל כו' והתם נמי אמרינן אמר (רבה) [רבא] זאת אומרת הלל דראש חודש לאו דאורייתא ולפיכך התיר רבא לפסוק בו אפי' באמצע הפרק:

עין משפט נר מצוה

יג א טור ושו"ע או"ח סימן תרצג סעיף ב:
יד ב מיי' פ"ג מהלכות חנוכה הלכה ט טור שו"ע או"ח סימן תכב סעיף ד [וסי' תפח סעי' א] וסימן תרמד סעיף א:
טו ג מיי' פ"א מהלכות ברכות הלכה ב סמג (הלכות ברכות) עשין כז טוש"ע או"ח סימן רי סעיף ב:
טז ד מיי' פ"א מהלכות תענית הלכה יד טוש"ע או"ח סימן תקסז סעיף א [רב אלפס תענית פ"א דף קעב]:
יז ה מיי' פ"ו מהלכות תפלה הלכה ד סמג עשין יט טור שו"ע או"ח סימן פט סעיף ב:
יח ו [מיי' שם סמג שם טוש"ע] שם סעיף ג:
[ז מיי' שם טוש"ע שם וע"ש בב"י]
יט ח מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה יז סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן סו סעיף ה:

◆

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם. הלכה כר' יהודה. [**וימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל וכו'.** עי' פי' ר"ח תענית כח, ב]. **והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום.** כגון שחוזר ופולטו דלא חשיבה הנאה מן הטעימה וגם אין צריך ברכה. ולכך טעמי ר' אמי ור' אסי עד כדי רביעית. ודוקא בתענית יחיד כדאמרינן הנאה קביל עליה אבל תענית כתוב לא. **ועד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעתא.** פירש הגאון ז"ל עד שיטעמו בפעם אחת רביעית, אלא בכל יום התענית בכמה פעמים היו טועמים עד כשיעור הזה. **אמר ר' אבהו א"ר יוחנן הילכתא כרבי יהודה דאמר בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק.** מ"ט דכתיב וה' אלקים אמת, וצריך לדבק אני ה' אלקיכם ואמת ויציב מאי טעמא דכתיב וי' אלהי' אמת, וצריך לחזור ולומר אמת ויציב וכו' ולומר כל הברכה, רבא אמר אינו חוזר ואומר אמת אלא משלים כל הברכה כולה ועומד בתפלה. וקיימא לן כרבא דבתראה הוא והיה רבא מגנה כל האומר פעמים.